

Republika e Kosovës
Republika Kosova
Republic of Kosovo

Zyra Kombëtare e Auditimit
Nacionalna Kancelarija Revizije
National Audit Office

Izveštaja o Reviziji Učinka

PROCENE SPROVOĐENJA PREPORUKA IZVEŠTAJA O REVIZIJI GODIŠNJEG UČINKA (2019)

Priština, avgust 2025.

Generalni Revizor Republike Kosovo je najviša institucija ekonomske i finansijske kontrole, kojoj Ustav i Zakon¹ garantuju funkcionalnu, finansijsku i operativnu nezavisnost.

Nacionalna Kancelarija Revizije je nezavisna institucija koja pomaže Generalnom Revizoru u obavljanju njegovih/njenih dužnosti. Naša misija je da efikasno doprinesemo odgovornosti javnog sektora kroz kvalitetne revizije, promovišući javnu transparentnost i dobro upravljanje, i promovišući ekonomičnost, efektivnost i efikasnost vladinih programa za dobrobit svih. Na ovaj način uvećavamo poverenje u trošenje javnih sredstava i igramo aktivnu ulogu u obezbeđivanju interesa poreskih obveznika i drugih interesnih strana za povećanje javne odgovornosti. Generalni Revizor izveštava Skupštini za vršenje dužnosti i ovlašćenja definisanih Ustavom, Zakonom, podzakonskim aktima i međunarodnim standardima revizije javnog sektora.

Ova revizija je obavljena u skladu sa Međunarodnim Standardima Vrhovnih Revizorskih Institucija (SNISA 3000²).

Revizije učinka koje sprovodi Nacionalna Kancelarija Revizije su objektivni i pouzdani izveštaji kojima se procenjuje da li postupanje vlade, sistema, operacija, programa, aktivnosti i organizacije postupaju u skladu sa načelima ekonomije³, efikasnosti⁴ i efektivnosti⁵ i da li ima prostora za poboljšanje.

Generalna revizorka je odlučila u vezi sa izveštajem revizije za ocenu nivoa sprovođenja preporuka „Ocena preporuka revizije učinka (2019), u konsultaciji sa pomoćnikom generalnog revizora Myrvete Gashi-Morina, koja je nadgledala reviziju.

Tim koji je realizovao ovaj izveštaj:

Ariana Gjonbalaj, Direktorka revizije

Vjosë Bojku, Vođa tima

Lindita Dautaj, Član tima

Lirak Mulliqi, Član tima

¹ Zakon 05_L_055 Generalnog Revizora i Nacionalne Kancelarije Revizije Republike Kosova

² Standardi i uputstva za reviziju usklađenosti na osnovu Standarda revizije ONISA-e i praktičnog iskustva.

³ Ekonomija – Načelo ekonomičnosti podrazumeva minimiziranje troškova izvora. Korišteni izvori trebaju biti raspoloživi u pravo vreme, u pravilnoj količini i kvalitetu i po najboljoj mogućoj ceni.

⁴ Efikasnost – Načelo efikasnosti podrazumeva dobivanje maksimuma od raspoloživih izvora. U vezi između obuhvaćenih izvora i datih rezultata u aspektu količine, kvaliteta i vremena.

⁵ Efektivnost – Načelo efektivnosti podrazumeva postizanje određenih ciljeva i postizanje očekivanih rezultata.

Tabela sadržaja

Izvršni rezime	5
1. Uvod	8
2. Cilj procene nivoa sprovođenja preporuka	9
Pitanja revizije	9
3. Procena nivoa sprovođenja preporuka u izveštajima o reviziji učinka za 2019. godinu.....	10
3.1 Nedostatak potvrdnih pisama	10
3.2 Nedostatak Plana za sprovođenje preporuka od strane revidiranih subjekata.....	11
4. Procena uticaja revizija i ukupni nivo sprovođenja preporuka.....	13
4.1 Sprovođenje preporuka na nivou pojedinačnih izveštaja i revidiranih subjekata	15
4.3 1. Procena revidiranih institucija bez akcionih planova i evidentiranih promena	25
5. Zaključci	28
Prilog I. Motiv revizije, kriterijumi, pitanja, delokrug revizije i metodologija	29
Motiv revizije.....	29
Pitanja revizije	29
Kriterijumi revizije:	30
Metodologija revizije	30
Delokrug i ograničenja ove revizije.....	31
Opis sistema i relevantni akteri	33
Prilog II. Tabela sa preporukama za koje nismo dobili odgovor/ograničenje delokruga	35

Skraćenice

UO-Ugovorni organ

RAV – Regulatorni autoritet za vode

AHV - Agencija za hranu i veterinarstvo

Carina – Carina Kosova

TD -Tenderski dosije

MJU – Ministarstvo javne uprave

MONT - Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnologije

MPŠRR – Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja

MF – Ministarstvo finansija

MIT – Ministarstvo infrastrukture i transporta

MKOS - Ministarstvo kulture, omladine i sporta

MUP – Ministarstvo unutrašnjih poslova

EO - Ekonomski operater

PK - Policija Kosova

SCIK – Sekretarijat Centralne izborne komisije

KP - Kancelarija premijera

RUE - Regulatorni ured za energiju

Izvršni rezime

Nacionalna kancelarija revizije je 2019. godine objavila 13 izveštaja o reviziji učinka. Cilj ovih izveštaja o reviziji učinka bio je da se proceni da li vladini postupci, sistemi, operacije, programi i aktivnosti funkcionišu u skladu sa principima ekonomičnosti, efikasnosti i delotvornosti i da li ima mesta za poboljšanje.

Nacionalna kancelarija revizije je u ovom izveštaju o proceni nivoa sprovođenja preporuka, uključila 199 preporuka datih u 10 izveštaja o reviziji učinka, za 36 subjekata koji su bili obuhvaćeni ovim revizijama. Tokom procesa procene preporuka, posetili smo 30 od ovih subjekata, od kojih su neki bili deo više od jednog izveštaja o reviziji.

Tokom 2019. godine, Komisija za nadzor javnih finansija je razmotrila samo jedan izveštaj o reviziji učinka od ukupno 13 objavljenih izveštaja. Razmotreni izveštaj je bio: „Proces upravljanja grantovima i subvencijama u sektoru poljoprivrede“. S obzirom na to da je objavljivanje ovih izveštaja izvršeno tokom perioda pandemije, ovo je direktno uticalo na smanjenje parlamentarnih aktivnosti. Kao rezultat toga, od ukupno 130 izveštaja poslatih Skupštini Republike Kosovo, relevantna parlamentarna komisija je razmotrila samo 37 njih.

Nacionalna kancelarija revizije je pripremila i poslala upitnike za deset izveštaja o reviziji, koji su poslani subjektima koji su dostavili plan za sprovođenje preporuka. Odgovore na upitnike smo dobili od svih subjekata koji su obuhvaćeni ovom procenom. Lista sa subjektima za reviziju učinka koji nisu odgovorili na naše zahteve za sprovođenje preporuka prikazana je u Prilogu II ovog izveštaja. To se uglavnom dogodilo za izveštaje o reviziji učinka: „Sistem za određivanje tarifa za električnu energiju, toplotnu energiju i vodosnabdevanje“, kao i za izveštaj „Efekti podele ponuda na lotove“, gde smo dobili delimične odgovore od revidiranih subjekata.

Sprovođenje nekoliko preporuka na individualnom nivou od strane revidiranih subjekata, pozitivno je uticalo na adresiranje nekoliko nedostataka koji su evidentirani tokom revizije, doprinoseći delimičnom poboljšanju prethodnog stanja. Međutim, ukupni naponi za sprovođenje preporuka i dalje su nedovoljni i spori. Treba napomenuti da su preporuke koje su date 2019. godine, u izazovnom periodu zbog pandemije COVID-19, tokom kojeg je većina institucija radila sa smanjenim kapacitetima i neophodnim osobljem. Međutim, prošlo je šesto godina od njihovog davanja smatra se dovoljnim vremenom za preduzimanje konkretnih mera i održivih postupaka u pravcu potpunog sprovođenja preporuka. Njihovo nesprovođenje u ovom dugoročnom periodu izaziva zabrinutosti u vezi sa nedostatkom institucionalne posvećenosti, slabostima u sistemu za praćenje preporuka i nedostatkom efikasnih mehanizama odgovornosti, koji mogu ometati poboljšanje učinka i povećanje efikasnosti u javnoj upravi.

Nedostatak saradnje sa nekoliko revidiranih subjekata, kroz nedostavljanje potvrdnih pisama i nepripremanje akcionih planova, onemogućilo je procenu napretka u sprovođenju preporuka. Ova situacija je negativno uticala na sposobnost praćenja i merenja mogućih poboljšanja u

institucionalnom učinku. Revizije koje su realizovane u 2019. godini obuhvatile su širok spektar oblasti od strateškog značaja za efikasan razvoj i funkcionisanje javnog sektora, uključujući obrazovanje, energiju, poljoprivredu, građevinarstvo, bezbednost na putevima, bezbednost hrane i javne nabavke. U ovim revizijama dato je ukupno 199 preporuka, koje su imale za cilj adresiranje identifikovanih slabosti i poboljšanje javnog upravljanja. Međutim, u nekim slučajevima nisu preduzete konkretne mere za njihovo sprovođenje, dok za četiri izveštaja o reviziji nisu uopšte izrađeni akcioni planovi, što dokazuje nedostatak institucionalnog zalaganja i odgovornosti.

Opšta procena sprovođenja preporuka datih u revizijama učinka pokazuje ograničen napredak i izazove u njihovom sprovođenju od strane revidiranih subjekata. Iz analize deset izveštaja o reviziji učinka, rezultira da je samo 25% preporuka u sprovedeno u potpunosti, dok 55% njih još uvek nije tretirano i nisu preduzete konkretne radnje za njihovo sprovođenje. Za 4% preporuka je evidentiran delimičan napredak, jer se nalaze u različitim fazama sprovođenja. U međuvremenu, za 16% preporuka nije bilo moguće izvršiti relevantnu procenu, zbog ograničenja delokruga i nedostatka odgovora od strane relevantnih institucija. Ovi podaci dokazuju nedostatak institucionalne posvećenosti, mehanizama praćenja, kao i odgovornosti.

Spremnost revidiranih subjekata da sarađuju u post-revizijском procesu, kroz dostavljanje potvrdnih pisama i akcionih planova za sprovođenje preporuka, rezultira je kao nedovoljna. Od ukupno 36 revidiranih subjekata, samo njih 12 je dostavilo potvrdna pisma, odražavajući nizak nivo institucionalnog zalaganja, akcione planove za sprovođenje preporuka dostavilo je samo 10 revidiranih subjekata, dok za četiri izveštaja o reviziji ne postoje akcioni planovi. U pet drugih slučajeva, dostavljeni planovi su bili delimični i nedovoljni da bi se obezbedio strukturiran i održiv pristup sprovođenju preporuka.

Nepriprema relevantnih dokumenata, kao što su akcioni planovi, i nepoštovanje zahteva Nacionalne kancelarije revizije da se omogućava procena preduzetih mera u vezi sa preporukama, dokazuju značajan nedostatak odgovornosti od strane revidiranih subjekata. Nedostatak prioritizacije u sprovođenju preporuka pokazuje da se poboljšanje institucionalnog učinka i efikasno upravljanje javnim novcem ne tretiraju sa potrebnom ozbiljnošću. Ovaj neaktivan pristup ne samo da otežava praćenje napretka, već takođe smanjuje efikasnost revizija učinka kao mehanizma za povećanje transparentnosti i unapređenja javne uprave. Međutim, vredi napomenuti da, iako nekoliko revidiranih subjekata nije formalno dostavilo akcione planove, tokom procesa procene je uočeno da su preduzete neke konkretne radnje za adresiranje pitanja koja su identifikovana u izveštajima o reviziji. Ovo pokazuje da u nekim slučajevima, postoje faktički naponi za poboljšanje, ali da nedostatak dokumentovanja i izveštavanja otežava potpunu i pouzdanu procenu postignutog napretka.

Preporuke za Skupštinu Republike Kosovo:

Da aktivnije vrši svoju nadzornu ulogu zahtevajući odgovornost od Vlade Republike Kosovo u vezi sa sprovođenjem preporuka revizije učinka. Skupština treba da obezbedi da relevantne institucije preduzmu konkretne mere za adresiranje nalaza revizije i da zahteva redovne izveštaje o napretku postignutom u tom pravcu.

Preporuke za Vladu Republike Kosovo i predsednike opština:

Da preduzme proaktivne mere za potpuno i blagovremeno adresiranje svih pitanja koja su pokrenuta u izveštajima o reviziji učinka, uspostavljanjem jasnih, funkcionalnih i održivih mehanizama odgovornosti, u cilju poboljšanja efikasnosti i transparentnosti u javnom upravljanju. U tom pogledu, preporučuje se da:

- Revidirani subjekti, u roku od 30 dana od prijema konačnog izveštaja o reviziji, izrađuju i dostave Nacionalnoj kancelariji revizije akcioni plan za sprovođenje preporuka; i
- Relevantne institucije da blagovremeno i u potpunosti odgovore na zahteve za prateću dokumentaciju, koju podnosi Nacionalna kancelarija revizije, kako za potrebe revizije, tako i za procese post-revizijske procene.

1. Uvod

Vrhovne revizorske institucije (VRI) imaju vitalnu ulogu u traženju odgovornosti od javnih institucija u vezi sa upravljanjem javnim sredstvima. Pored toga, ove potonje takođe pomažu u povećanju transparentnosti aktivnosti vlade.

Cilj procene nivoa sprovođenja preporuka je da se pružaju nezavisne informacije Skupštini Republike Kosovo i drugim interesnim stranama u vezi sa merama koje su preduzeli revidirani subjekti, za sprovođenje preporuka revizije. Pored toga, procena služi kao orijentacija za Nacionalnu kancelariju revizije u smislu nivoa sprovođenja i njenog uticaja kroz izveštaje o reviziji učinka.

Glavni cilj Nacionalne kancelarije revizije se ne završava objavljivanjem izveštaja o reviziji već procenom uticaja revizorske aktivnosti na poboljšanje upravljanja javnim novcem.

Nakon objavljivanja izveštaja o reviziji učinka, od revidiranih subjekata, traži se da izradi akcioni plan u kojem će biti specificirane radnje koje će biti preduzete, vreme i nalin sprovođenja datih preporuka.

Cilj preporuka u revizijama učinka je poboljšanje različitih procesa i efikasnog funkcionisanja vladinih sistema, programa i aktivnosti. Preporuke su adresirane revidiranim subjektima, i njihovo sprovođenje služi kao mehanizam za prevazilaženje ovih slabosti i činjenje sistema efikasnijim, ekonomičnijim i efektivnijim u postizanju ciljeva.

Nakon objavljivanja izveštaja o reviziji učinka, prateće aktivnosti doprinose efikasnijim sprovođenjem preporuka od strane revidiranih subjekata. Cilj procene nivoa sprovođenja preporuka je da se utvrdi da li su preduzete radnje beležile napredak u odnosu na utvrđeno stanje tokom revizija.

S obzirom da je za većinu preporuka revizije učinka potrebno vreme za sprovođenje, procena sprovođenja preporuka revizija učinka treba da se preduzme nakon određenog vremenskog perioda.

Kroz ovaj izveštaj istaknuti su rezultati u procesu sprovođenja preporuka revizije učinka. Na ovaj način su procenjeni rezultata subjekata u ostvarivanju ciljeva, u skladu sa principima efikasnog upravljanja.

2. Cilj procene nivoa sprovođenja preporuka

Prema standardima revizije, procena sprovođenja preporuka je važan proces za praćenje da li su revidirani subjekti sproveli date preporuke. Nakon objavljivanja izveštaja, dužnost subjekata je da dostave akcioni plan i da obezbede da su preporuke sprovedene blagovremeno i efikasno, za poboljšanje učinka i adresiranja identifikovanih slabosti.⁶

Cilj ove revizije je da se razume zašto nekoliko od revidiranih institucija nije dostavilo potvrdna pisma i akcione planove u skladu sa vremenskim rokom, da procenimo nivo sprovođenja preporuka datih u izveštajima o reviziji učinka koji su objavljeni tokom 2019. godine i da li su ove potonje uticale na poboljšanje stanja koja je identifikovana kroz reviziju.

Pitanja revizije

Da bismo odgovorili na cilj revizije, formulisali smo sledeća ključna pitanja:

- 1. Da li su dostavljeni akcioni planovi za sprovođenje preporuka i da li su sprovedene preporuke od strane revidiranih subjekata? i**
- 2. Da li su preporuke postigle poboljšanje stanja u revidiranom subjektu?**

Ova procena nivoa sprovođenja preporuka imala je kao osnov izveštaje o reviziji učinka koji su objavljeni 2019. godine. U ovim revizijama uključeno je 36 javnih institucija, od kojih 12 pripadaju lokalnom nivou (opštinama), 22 centralnom nivou (ministarstvima i nezavisnim agencijama) i dva javna preduzeća.

Detaljna metodologija revizije koja je primenjena tokom ove revizije, podpitanja revizije, kriterijumi revizije i detaljan delokrug revizije prikazane su u Prilogu 1.

⁶ SNISA 300, www.issai.org, Performance Audit Principles, INTOSAI Standards

3. Procena nivoa sprovođenja preporuka u izveštajima o reviziji učinka za 2019. godinu

U ovom poglavlju je prikazana procena i uticaj nivoa sprovođenja preporuka datih u izveštajima o reviziji učinka koji su objavljeni tokom 2019. godine. Prvobitno, analiziranje ukupni nivo usklađenosti revidiranih subjekata sa zahtevima Nacionalne kancelarije revizije, kroz razmatranje potvrdnih pisama i dostavljenih planova.

Kasnije, predstavljen je opšti rezime nivoa sprovođenja preporuka datih u revizijama učinka, kao i detaljna analiza za svaki pojedinačni izveštaj i za svaki revidirani subjekat. Procena se zasniva na kombinovanom metodološkom pristupu, uključujući analizu upitnika poslatih institucijama, pregled primljenih odgovora i relevantnih dokaza, kao i sastanke i posete na terenu. Takođe, u tabelarnom obliku je prikazan nivo uticaja revizije, ilustrujući stepen sprovođenja preporuka u sažetom i vizuelnom obliku.

Ovi integrisani resursi su pomogli u stvaranju jasne i pouzdane slike o trenutnoj situaciji u relevantnim institucijama, kao i u proceni stvarnog napretka u sprovođenju preporuka datih revizijom učinka.

Isto tako, u Prilogu II ovog izveštaja su uključene preporuke za koje NKR nije dobila odgovore od revidiranih subjekata, odražavajući prazninu u saradnji i transparentnosti.

Iako se većina revidiranih subjekata uglavnom složila sa nalazima i preporukama NKR-a, koje je potvrđeno kroz potvrdna pisma i planove za sprovođenje preporuka, ukupni nivo usklađenosti, a posebno sprovođenje preporuka, i dalje ostaje suštinski izazov.

3.1 Nedostatak potvrdnih pisama

Nakon prijema nacrtu izveštaja o reviziji učinka, subjekat u kojem je izvršena revizija, dužan je da dostavi potvrdno pismo u kojem se slaže sa nalazima i preporukama koje proizilaze iz ovog izveštaja o reviziji, kao i sa obavezom da će u roku od 30 dana dostaviti akcioni plan za sprovođenje preporuka⁷.

U 10 izveštaja o reviziji učinka, u kojima je uključeno ukupno 36 revidiranih subjekata, 24 od njih je blagovremeno poslalo potvrdna pisma, dok 12 subjekata uopšte nije dostavilo takav odgovor. Nedostatak potvrdnih pisama bio je najizraženiji u Ministarstvu obrazovanja, nauke i tehnologije (u daljem tekstu MONT), koje je bilo predmet revizije u četiri izveštaja o reviziji, kao i u Ministarstvu infrastrukture (u daljem tekstu MI). Od opština, samo je opština Istok poslala potvrdno pismo u predviđenom roku, dok šest⁸ drugih opština uopšte nije dostavilo odgovore.

Nedostavljanje potvrdnih pisama obrazloženo je različitim razlozima, uključujući uticaj pandemije COVID-19, promene u upravi institucija i službenika koji su uključeni u proces,

⁷ ISSAI 3000 – Međunarodni standardi za reviziju učinka.

⁸ Opštine Priština, Prizren, Uroševac, Vučitrn, Suva Reka i Mitrovica

kao i nedostatak informacija u vezi sa revizijom učinka. Ovi faktori su negativno uticali na institucionalni kontinuitet i odgovornost za sprovođenje preporuka koje je izdala Nacionalna kancelarija revizije.

Odsustvo potvrdnog pisma od revidiranog subjekta, ne pruža dovoljno sigurnosti za nivou usklađenosti sa nalazima i preporukama izveštaja o reviziji. U ovim slučajevima, teško je proceniti da li je institucija prihvatila nalaze i da li je angažovana u sprovođenju preporuka, što utiče na ukupnu procenu napretka u sprovođenju.

3.2 Nedostatak Plana za sprovođenje preporuka od strane revidiranih subjekata

Nakon objavljivanja izveštaja o reviziji učinka, revidirani subjekat je u obavezi da dostavi pisani akcioni plan u kojem se navode vremenski rokovi i način na koji će date preporuke biti sprovedene. Ovaj akcioni plan odražava spremnost revidiranih subjekata, da preuzmu svoje odgovornosti, sprovedu preporuke i kao rezultat toga da poboljšaju svoje vladine aktivnosti ili programe⁹.

U sledećoj tabeli su prikazani izveštaji o reviziji i opšte informacije o tome za koje izveštaje su dostavljeni akcioni planovi za sprovođenje preporuka.

⁹ Priručnik za reviziju učinka, poglavlje Praćenje preporuka iz izveštaja o reviziji.

Tabela 1. Dostavljanje akcionih planova za izveštaje o reviziji učinka

	<i>Izveštaj o reviziji</i>	<i>Akcioni plan</i>	
		Dostavile su sve BO ili delimično	Nisu dostavile
1	<i>Srednjoročni okvir rashoda 2018-2020 u sektoru obrazovanja i infrastrukture</i>	√ ¹⁰	
2	<i>Sistem za određivanje tarifa za električnu energiju, toplotnu energiju i vodu</i>		√
3	<i>Bezbednost u drumskom saobraćaju</i>	√ ¹¹	
4	<i>Bezbednost hrane – Studija slučaja: mesni i pšenični proizvodi</i>	√	
5	<i>Upravljanje održavanjem javnih obrazovnih ustanova</i>		√
6	<i>Upravljanje javnim građevinskim ugovorima</i>		√
7	<i>Sistem kontrole i praćenja kvaliteta derivata</i>	√	
8	<i>Efekti podele ponuda na lotove</i>		√
9	<i>Proces upravljanja grantovima i subvencijama u poljoprivrednom sektoru</i>	√ ¹²	
10	<i>Nabavke sa postupkom pregovaranja bez objavljivanja obaveštenja o ugovoru</i>	√ ¹³	

Iz analize tabele primećujemo da od ukupno 199 preporuka datih u 10 izveštaja o reviziji učinka, za 75 preporuka je delimično dostavljen akcioni plan, što znači da svi subjekti u kojima je izvršena reivzija nisu dostavili planove za sprovođenje. U međuvremenu, za 52 preporuke, relevantni subjekti nisu uopšte dostavili planove. Vredi napomenuti da su za samo 48 preporuka u izveštajima: „Bezbednost hrane – Studija slučaja: mesni i pšenični proizvodi”¹⁴ i „Sistem kontrole i praćenja kvaliteta derivata”¹⁵, akcione planove su dostavili svi subjekti koji su bili uključeni u reviziji.

Što se tiče izveštaja, njih pet je samo delimično dostavilo akcione planove, četiri izveštaja koja uključuju 19 subjekata uopšte nisu dostavila akcione planove, dok su samo dva izveštaja u potpunosti potkrepljena akcionim planovima od strane revidiranih institucija.

Izazovi sa pandemijom COVID-19, promene u subjektu kao što su promena uprave, nedostatak jasne strategije za sprovođenje preporuka kao i nedostaci u internom upravljanju institucijama, uticali su na to da se revidirani subjekti, nisu u potpunosti angažovali za dostavljanje akcionih planova.

¹⁰ Ministarstvo finansija, nedostaje od Kancelarije premijera i Ministarstva obrazovanja, nauke i tehnologije.

¹¹ Ministarstvo unutrašnjih poslova, nedostaje od Ministarstva infrastrukture i transporta kao i od opštine Prištine.

¹² Kancelarija premijera je dostavila plan dok nedostaju akcioni planovi od MPŠRR-a i opština: Priština, Prizren i Uroševac.

¹³ Akcione planove su dostavili Carina Kosova, Ministarstvo unutrašnjih poslova i Sekretarijat Centralne izborne komisije dok MONT nije dostavilo akcioni plan.

¹⁴ Agencija za hranu i veterinarstvo

¹⁵ Ministarstvo trgovine i industrije i Carina Kosova.

Nedostatak akcionih planova za sprovođenje preporuka onemogućava sistematski monitoring i praćenje napretka u sprovođenju. Ova nemogućnost negativno utiče na poboljšanje institucionalnog učinka i prouzrokuje kašnjenja u rešavanju nedostataka koji su identifikovani revizijom. Kao rezultat toga, ugrožena je efikasnost procesa revizije, i ograničen je njen uticaj na razvoj i unapređenje revidiranih institucija.

4. Procena uticaja revizija i ukupni nivo sprovođenja preporuka

U ovom poglavlju predstavili smo procenu uticaja revizija učinka i ukupni nivo sprovođenja datih preporuka. Prvobitno, putem strukturirane tabele, predstavljen je jasan pregled uticaja revizije na relevantne institucije, zasnivajući se na nekoliko ključnih elemenata: promene koje su utvrđene nakon revizije, broj preporuka koje su u potpunosti sprovedene i izvori uticaja koji su doprineli postignutim poboljšanjima. Ova procena kombinuje kvantitativne i kvalitativne podatke kako bi se što realnije odrazio efekat revizija, kao i da bi se identifikovali faktori koji su doprineli postizanju ili nedostatku napretka u svakoj revidiranoj instituciji. Kreirani pregled ima za cilj da pomogne u razumevanju direktnog uticaja procesa revizije, ali i izazova vezanih za efikasno sprovođenje preporuka u praksi.

Tabela 2. Procena uticaja preporuka

Odgovorna institucija	Broj sprovedenih preporuka	Utvrđena promena	Izvor uticaja
Agencija za hranu i veterinarstvo	14	Bolje nadgledanje, planovi inspekcijskog nadzora, međuinstitucionalna saradnja	Revizija
Carina Kosova, MTI	16	Nova laboratorijska oprema, povećanje kapaciteta testiranja	Revizija
Ministarstvo finansija	4	Kvalitetnija izrada SOR-a, bolja komunikacija sa BO-ima	Revizija
Policija Kosova	5	Poboljšana registracija, planoti patroliranja, analize saobraćaja	Revizija
Kancelarija premijera	2	Mehanizmi praćenja, usklađivanje programa	Revizija
Carina, MUP, SCIK	6	Analiza tržišta, poboljšana pravila nabavki	Revizija + politika
MJU, MKOS	3	Jasniji memorandumi, kažnjavanje EO	Revizija
MONT, opština Uroševac, Vučitrn	6	Novi vodiči, investicije, dobra praksa	Revizija + opštinske aktivnosti

Podaci prikazani u tabeli pokazuju da je u oblasti bezbednosti hrane Agencija za hranu i veterinu preduzela značajne mere kao rezultat revizije. Stoga, sistem nadzora je značajno unapređen, sprovedeni su inspekcioni planovi i ojačana je međuinstitucionalna saradnja kako bi se bolje pokrio lanac ishrane.

U sektoru trgovine i carina, preporuke revizije uticale su na reviziju planiranja i poslužile su kao polazna tačka za investicije usmerene ka savremenim laboratorijama i naprednoj tehničkoj opremi. Ove investicije su ključne za jačanje kontrole kvaliteta naftnih derivata i drugih proizvoda osetljivih na standarde.

U oblasti javnih finansija, uticaj revizije se odrazio na proces izrade Srednjoročnog okvira rashoda (SOR) od strane Ministarstva finansija. Revizijske nalaze su istakle slabosti u srednjoročnom planiranju i međuinstitucionalnoj koordinaciji, što je podstaklo Ministarstvo da preduzme mere za unapređenje tog procesa. Kao rezultat toga, korišćene su detaljnije analize i ojačana je komunikacija sa budžetskim organizacijama, doprinoseći povećanju budžetskog transparentnosti i efikasnosti.

Takođe, u oblasti javne bezbednosti, Policija Kosova, kao subjekat revizije, preduzela je mere za poboljšanje upravljanja resursima, zasnovane na preporukama prethodnih revizija. Preduzeti su koraci za modernizaciju sistema za evidenciju podataka, unapređenje planiranja patrola prema analizi rizika, kao i korišćenje podataka za napredne analize saobraćaja.

Kancelarija premijera preduzela je konkretne korake ka razvoju mehanizama za monitoring i igrala važnu ulogu u usklađivanju međusektorskih programa, kao odgovor na preporuke revizije. Ova poboljšanja imala su za cilj povećanje institucionalne koordinacije i efikasnosti u sprovođenju javnih politika, posebno u oblasti poljoprivrede.

Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnologije, kao i određene opštine kao što su Uroševac i Vučitrn, pozitivno su reagovala na nalaze revizije, preduzimajući konkretne mere za unapređenje. Iako ne postoji plan delovanja za sprovođenje preporuka iz datih opština, preduzete su aktivnosti kao što su ažuriranje operativnih vodiča, povećanje ulaganja u školsku infrastrukturu i primena dobrih praksi u upravljanju i održavanju javnih škola.

Uticaj revizije bio je veći u onim institucijama koje su imale planove delovanja, kao što su slučajevi Carine Kosova i Agencije za hranu i veterinu. U slučajevima kada nedostaju konkretni planovi ili kada sprovođenje zavisi od spoljašnjih faktora, uticaj je bio ograničeniji, kao u slučaju Ministarstva finansija (SOR). Takođe, u nekim slučajevima uticaj je bio kombinovan – i od strane revizije i od politika, kao što su slučajevi Carine i Ministarstva unutrašnjih poslova, ili Ministarstva obrazovanja i odgovarajućih opština, gde su poboljšanja rezultat kako preporuka revizije, tako i drugih institucionalnih intervencija.

Što se tiče sprovođenja preporuka koje su date 2019. godine obuhvataju oblasti kao što su: obrazovanje, energija i komunalne usluge, drumski transport i bezbednost, bezbednost hrane, lokalna samoupravu i projekti koje finansiraju donatori, izgradnja i javna infrastruktura, poljoprivreda i ruralni razvoj, životna sredina (sa fokusom na kontrolu kvaliteta derivata), kreiranje politika i javna uprava, kao i javne nabavke. U sledećoj tabeli su prikazani broj datih preporuka u ovim oblastima i tok njihovog sprovođenja od strane revidiranih subjekata.

Tabela 3 Procena sprovođenja preporuka

Status preporuke	Broj preporuka
Sprovedena	51
Nalazi se u završnoj fazi sprovođenja	2
Počelo je sa sprovođenjem	3
Nije počelo sa sprovođenjem	111
Nije adresirana	0
Nije primenljiva	1
Nismo dobili odgovor	31
	199

Prikazana tabela pokazuje da značajan deo preporuka revizije učinka za 2019. godinu još uvek nije razmotren. Konkretno, oko 55% preporuka nije počelo da se sprovodi, dok je samo 25% u potpunosti sprovedeno. Za mali deo njih, oko 4% je u različitim fazama sprovođenja. U međuvremenu, za 16% preporuka nije bilo odgovora od strane revidiranih subjekata, onemogućujući procenu napretka u ovim slučajevima.

Nesprovođenje ovih preporuka odražava nedostatak dovoljnog institucionalnog zalaganja i stalnog poboljšanja. Ova situacija povećava rizik da će identifikovane sistemske slabosti ostati neadresirane, utičajući negativno na efikasnost, transparentnost i odgovornost javnih institucija.

4.1 Sprovođenje preporuka na nivou pojedinačnih izveštaja i revidiranih subjekata

U razumnom vremenskom periodu nakon objavljivanja izveštaja o reviziji učinka, revidirani subjekt treba da obezbedi napredak u skladu sa obavezama iz akcionog plana¹⁶.

U nastavku ćemo predstaviti sprovođenje preporuka za svaki izveštaj o reviziji učinka, podeljeno prema stepenu pripreme akcionih planova:

- izveštaji u potpunosti potkrepljeni akcionim planovima,
- izveštaji sa delimičnim planovima, i
- izveštaji za koje uopšte nisu dostavljeni akcioni planovi

Izveštaji o reviziji sa akcionim planovima

Od 10 izveštaja o reviziji koji su obuhvatili ukupno 199 preporuka, samo 48 preporuka, odnosno u dva izveštaja, dostavljeni su akcioni planovi od strane svih subjekata koji su obuhvaćeni revizijom. Izveštaji o reviziji koji su imali kompletne akcione planove prikazani su u sledećoj tabeli:

¹⁶ SNISA 3200, strana 34/35,

Tabela 4 Izveštaji o reviziji koji su u potpunosti potkrepljeni akcionim planovima

	<i>Izveštaj o reviziji</i>	<i>Akcioni plan</i>
1	<i>Bezbednost hrane – Studija slučaja: mesni i pšenični proizvodi</i>	√
2	<i>Sistem kontrole i praćenja kvaliteta derivata</i>	√

U izveštaju „Bezbednost hrane – Studija slučaja: mesni i pšenični proizvodi“ dato je 15 preporuka. Od tog broja, jedna preporuka – konkretno preporuka broj četiri je procenjena kao neprimenljiva zbog okolnosti koje ne dozvoljavaju njenu primenu u praksi.

Preporuka 4: Preduzeti radnje u saradnji sa opštinama kako bi se obezbedila kontrola celokupnog lanca ishrane, obezbeđujući i nadzor stočne i zelene pijace u svakoj opštini;	Nije primenljiva
--	------------------

Ova preporuka se odnosila posebno na Sanitarnu inspekciju koja je u to vreme funkcionisala u okviru Agencije za hranu i veterinarstvo (AHV). Međutim, nakon prelaska ove inspekcije pod odgovornost Ministarstva zdravstva (u daljem tekstu MZ), procena sprovođenja ove preporuke više nije bila moguća. U međuvremenu, preostalih 14 preporuka je sprovedeno u skladu sa obavezama koje je AHV predstavila u planu za sprovođenje preporuka. U izveštaju o reviziji „Sistem kontrole i praćenja kvaliteta derivata“, revidirani subjekti bili su Ministarstvo trgovine i industrije kao i Carina Kosova. Ukupno je dato 22 preporuke, od kojih je 15 adresirano Ministarstvu trgovine i industrije (u daljem tekstu MTI), i sedam Carini Kosova.

Od 15 adresiranih preporuka MTI-u:

- **9 je sprovedeno,**
- **5 još uvek nije počelo sa sprovođenjem, i**
- **1 preporuka je ocenjena kao neprimenljiva.**

U međuvremenu, Carina Kosova je sprovela svih sedam preporuka u skladu sa obavezama koje je preuzela u planu za njihovo sprovođenje. Štaviše, evidentirana su konkretna poboljšanja, kao što je povećanje broja uređaja za testiranje derivata, odražavajući zalaganje za stalno poboljšanje.

Fotografija 1. Uređaj za određivanje sumpora u niskim koncentracijama

Carina Kosova je sprovela svih sedam preporuka, u skladu sa obavezama preuzetim u planu za njihovo sprovođenje. Pored toga, evidentirana su konkretna poboljšanja u tehničkim kapacitetima, kao rezultat instaliranja novog uređaja za merenje niskih koncentracija sumpora u derivatima. Ovaj uređaj je zamenio stari uređaj koji je bio u upotrebi oko 14 godina i predstavlja značajan tehnološki napredak, uključujući automatski uzorkovač i visok nivo tačnosti, ponovljivosti (repeatability) i reproduktivnosti (reproducibility) rezultata.

Fotografija 2. Uređaj za određivanje policikličnih aromatičnih ugljovodonika u dizel derivatima

Novi uređaj, nabavljen nakon 2019. godine, služi za određivanje policikličnih aromatičnih ugljovodonika u dizel derivatima. Ovaj tehnološki napredak doprinosi povećanju tačnosti i pouzdanosti merenja, i podržavaju efikasniju kontrolu kvaliteta derivata i zaštitu životne sredine.

Foto 3. Gasna hromatografija

Novi uređaj, nabavljen nakon 2019. godine predstavlja napredniju tehnologiju i jedini je koji određuje 11 parametara derivata benzina, kao što se traži vodičem i standardima¹⁷.

Ovaj tehnološki napredak obezbeđuje tačniju i potpunu analizu kvaliteta derivata, poboljšavajući kontrolu i zaštitu potrošača.

Izveštaji o reviziji sa delimičnim planovima za sprovođenje preporuka

Od 10 izveštaja o reviziji, njih četiri imaju delimične planove za sprovođenje preporuka. Ovo pokazuje da, iako je za svaki izveštaj izrađen akcioni plan, nisu uključene sve preporuke, jer neki od revidiranih subjekata nisu dostavili svoje planove.

Ovi izveštaji su prikazani u tabeli broj 5.

¹⁷ AU br. 01/2017 i standard EN 228

Tabela 5. Izveštaji o reviziji koji imaju delimične planove za njihovo sprovođenje

	<i>Izveštaj o reviziji</i>	<i>Akcioni plan</i>
1	<i>Srednjoročni okvir rashoda 2018-2020 u sektoru obrazovanja i infrastrukture</i>	√ ¹⁸
2	<i>Bezbednost u drumskom saobraćaju</i>	√ ¹⁹
3	<i>Proces upravljanja grantovima i subvencija u poljoprivrednom sektoru</i>	√ ²⁰
4	<i>Nabavke sa postupkom pregovaranja bez objavljivanja obaveštenja o ugovoru</i>	√ ²¹

U nastavku prikazujemo status svakog gore prikazanog izveštaja.

„Srednjoročni okvir rashoda 2018-2020 u sektoru obrazovanja i infrastrukture“ Ova revizija je sadržala ukupno 10 preporuka i bila je fokusirana se na četiri institucije: Kancelarija premijera sa dve preporuke, Ministarstvo finansija (u daljem tekstu MF) sa četiri preporuke, Ministarstvo infrastrukture (u daljem tekstu MI) i Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnologije sa četiri preporuke (u daljem tekstu MONT).

Od četiri revidiranih subjekata, samo MF je dostavilo akcioni plan za sprovođenje preporuka.

Međutim, Kancelarija premijera, MONT i MI su postigli izvestan napredak u odnosu na stanje koje je utvrđeno tokom perioda revizije. Ovo poboljšanje, iako nije direktno povezano sa formalnim planom sprovođenja, može se smatrati rezultatom indirektnog sprovođenja preporuka NKR-a, s obzirom na to da su sve tri institucije uključene u proces izrade Srednjoročnog okvira rashoda, koji vodi Ministarstvo finansija.

Četiri preporuke koje su date Ministarstvu finansija koje su sprovedene su:

Preporuka 1: Tokom izrade Srednjoročnog okvira rashoda, da identifikuje nivo sprovođenja projekata/strateških ciljeva kako bi izradilo i odobrilo SOR koji je zasnovan na detaljne i razumne analize. Isto tako, da izrađuje/razloži SOR i na ministarskom nivou kako bi obezbedilo transparentnost u pogledu strateških ciljeva za svaku instituciju.	Sprovedena
---	------------

¹⁸ Ministarstvo finansija, neostaje od Kancelarije premijera i Ministarstva obrazovanja, nauke i tehnologije.

¹⁹ Ministarstvo unutrašnjih poslova, nedostaje od Ministarstva infrastrukture i transporta kao i od opštine Priština.

²⁰ Kancelarija premijera je dostavila plan dok nedostaju akcioni planovi od MPŠRR-a i opština: Priština, Prizren i Uroševac.

²¹ Akcione planove su dostavili Carina Kosova, Ministarstvo unutrašnjih poslova i Sekretarijat Centralne izborne komisije dok MONT nije dostavilo akcioni plan.

Preporuka 2: Povećati komunikaciju sa budžetskim organizacijama tokom budžetskog procesa kako obezbedilo pravilno planiranje strateških ciljeva, kako u finansijskom aspektu, tako i u aspektu sprovođenja projekata. Tokom analize i odobravanja zahteva budžetskih organizacija, kao u SOR-u, tako i u zakonu o budžetskim izdvajanjima, obezbediti da su zahtevi zasnovani na detaljne i dovoljne analize i potkrepljeni relevantnim dokumentima.	Sprovedena
---	------------

Preporuka 3: Predlozi projekata za kapitalne investicije treba da sadrže sve informacije koje se zahtevaju Programom javnih investicija i trenutnim zahtevima.	Sprovedena
---	------------

Preporuka 4: SOR i zakon o budžetskim izdvajanjima treba da uključuju projekte koji su u skladu sa strateškim ciljevima planiranim u SOR-u i drugim strateškim dokumentima. Sa posebnim naglaskom, treba obezbediti da se odobravaju samo projekti koji su u okviru odgovornosti i nadležnosti budžetskih organizacija.	Sprovedena
--	------------

„Bezbednost u drumskom saobraćaju“ - Ova revizija je obuhvatila ukupno 24 preporuke i bila je fokusirala se na tri subjekta: Ministarstvo infrastrukture i transporta (u daljem tekstu MIT) sa 10 preporuka, Policiju Kosova sa osam preporuka i Opštinu Priština sa šest preporuka.

MIT i opština Priština nisu dostavili planove za sprovođenje preporuka. Međutim, MIT nam je nakon sastanaka odgovorilo dokumentima u vezi sa pozitivnim promenama u subjektu, dok opština Priština, uprkos činjenici da je na sastanku obećala da se situacija bezbednosti na putevima značajno poboljšala, posebno u pogledu signalizacije i održavanja puteva, nije iznosila dokaze koji potkrepljuju ove tvrdnje.

U nastavku je prikazan pregled preporuka za Policiju Kosova:

Preporuka 1: Da vrpi potpuni i blagovremeni upis podataka u Informacionom sistemu Policije Kosova, vršeći njegovu unifikaciju, kako bi Policija Kosova mogla jasno da identifikuje faktore i uzroke nesreća. Izrada izveštaja i planiranje resursa za obezbeđivanje bezbednosti u drumskom saobraćaju putem policijskih kontrola, treba da se zasniva na detaljnim podacima sa faktorima i uzrocima nesreća koje su registrovane u ovom sistemu.	Sprovedena
---	------------

Preporuka 2: Regionalna jedinica za drumski saobraćaj - Priština da obezbedi pokrivenost svih regiona/ deonica puteva policijskim kontrolama i da u okviru njih orijentiše policijske kontrole fokusirajući se na puteve visokog rizika. Da jasno i precizno odredi mesto gde treba da se vrše kontrole u rasporedima kontrola i u planovima rada da evidentira korišćenje opreme (radari i testovi na alkohol); jačanje kontrole na putevima od strane policije ne samo na statičkim tačkama, već i primenom praćenja učesnika u saobraćaju u pokretu i primenom novih tehnologija drumske bezbednosti.	Sprovedena
Preporuka 3: Posvetiti veći značaj povećanju nivoa informisanosti i podizanja svesti o drumskoj bezbednosti kroz savetodavne usluge i podsticanje učesnika u saobraćaju da poštuju zakonske norme, kao i češće kontrole stanja i bezbednosne opreme koju treba da imaju vozila.	Sprovedena
Preporuka 4: Podizanje svesti vozača da izbegavaju velike brzine, nose sigurnosne pojaseve, izbegavaju korišćenje telefona tokom vožnje, vozači motocikala da nose zaštitne kacige, profesionalne vozače teških vozila da poštuju vreme vožnje i odmora kao i da koriste digitalne tahografe itd.	Delimično sprovedena
Preporuka 5: Razmotriti primenu drugih alternativa, kao što je postavljanje kamera praćenja onih statičkih za merenje brzine na regionalnim i lokalnim putevima kako bise povećala bezbednost na drumskom saobraćaju.	Nesprovedena
Preporuka 6: Regionalna jedinica za drumski saobraćaj - Priština treba da se fokusira na svoje glavne aktivnosti u saobraćaju, kao što je sprečavanje nesreća, a zatim kroz bolje planiranje, da se angažuje u druge sporedne aktivnosti.	Sprovedena
Preporuka 7: Divizija za drumski saobraćaj treba da izradi i sprovede planove i pripremi izveštaje o nadzoru na redovnim tromesečnim osnovama tokom cele godine.	Nesprovedena

Preporuka 8: Regionalna jedinica za drumski saobraćaj - Priština da uključi u godišnji plan rada proces nadzora nad kontrolnim jedinicama od menadžmenta i obezbedi njegovu implementaciju. Da se naprave planovi inspekcije od rukovodioca Regionalne jedinice za drumski saobraćaj Priština i rukovodioca operative. Da vrši praćenje realizacije/implementacije operativnih planova policijske kontrole od prvog nadzornika patrolnih timova, takođe i da obezbedi praćenje nad prvim nadzornikom.	Sprovedena
--	------------

"Proces upravljanja grantovima i subvencijama u poljoprivrednom sektoru" - Ova revizija je imala ukupno 30 preporuka i bila je fokusirana na institucije kao u nastavku: Kancelarija Premijera sa dve preporuke, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja sa 11 preporuka, Agencija za razvoj poljoprivrede (u daljem tekstu ARP) sa dve preporuke, Opština Priština sa pet preporuka, Opština Prizren sa pet preporuka i Opština Uroševac sa pet preporuka. Plan o sprovođenju preporuka je dostavila samo Kancelarija Premijera (u daljem tekstu KP).

Dve preporuke date KP-u sprovedene su u skladu sa obavezama koje su urađene u akcionom planu. Ove preporuke su kao u nastavku:

Preporuka 1: Postaviti mehanizme nadzora za praćenje sprovođenja Nacionalne strategije o razvoju i vladinih programa kako bi se obezbedilo da se sprovedu od odgovornih institucija i kako bi se izmerili postignuti rezultati; i	Sprovedena
--	------------

Preporuka 2: Obezbediti da dugoročni programi prolaze kroz procedure odobravanja na svim nivoima obezbeđujući da su oni u skladu sa ciljevima vlade.	Sprovedena
---	------------

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja, i opštine Priština, Prizren i Uroševac obezbedile su nam dokaze o promenama koje su napravljene nakon objavljivanja izveštaja. Međutim, ove pozitivne promene nisu potvrđene kao direktan rezultat revizije, već kao rezultat novih politika. Agencija za razvoj poljoprivrede nije odgovorila na naše zahteve/pozive za sastanak, što je onemogućilo potpuniju procenu preduzetih mera.

Takođe, budžet za ovu kategoriju je povećan u ovih šest godina na kontinuiran način. Posebno u 2022. godini, Vlada Kosova izdvojila je preko 70 miliona evra za direktnu podršku poljoprivrednicima, uključujući isplate subvencija i naknadu štete od prirodnih katastrofa. Ovo je bila rekordna podrška poljoprivrednom sektoru u ovom vremenskom periodu.

"Nabavke prema postupku pregovaranja bez objavljivanja obaveštenja o ugovoru" - Ova revizija je imala ukupno 24 preporuke i bila je fokusirana na četiri institucije kao u nastavku: Carina Kosova sa šest preporuka, Ministarstvo unutrašnjih poslova (u daljem tekstu: MUP) sa šest preporuka, Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnologije sa šest preporuka, Sekretarijat Centralne izborne komisije (u daljem tekstu: SCIK) sa šest preporuka. Akcione planove o sprovođenju preporuka dostavili su nam Carina Kosova, MUP i SCIK, dok MONT nije dostavilo akcioni plan.

Pregled preporuka za Carinu Kosova, MUP i SCIK prikazan je u nastavku:

Preporuke NKR-a	Carina Kosova	MUP	SCIK
Preporuka 1: Da razviju istraživanje tržišta kako bi se identifikovali potencijalni snabdevači, prepoznali njihov stručni kapaciteti.	Počelo je sa sprovođenjem.	Nalazi se u završnoj fazi sprovođenja.	Počelo je sa sprovođenjem.
Preporuka 2: Da razviju istraživanje tržišta kako bi se identifikovali proizvodi/usluge koje pruža tržište kako bi izradili ST za proizvod/uslugu koji/a se nalazi na tržištu i koja odgovara potrebama AU.	Nalazi se u završnoj fazi sprovođenja.	Nalazi se u završnoj fazi sprovođenja.	Počelo je sa sprovođenjem.
Preporuka 3: Da razviju analizu sprovedenih ugovora identifikujući troškove i koristi od kupovine, kakobi ova analiza poslužila kao tačka pozivanja za buduće kupovine.	Počelo je sa sprovođenjem.	Nalazi se u završnoj fazi sprovođenja.	Sprovedena je.
Preporuka 4: Da izrade liste potencijalnih snabdevača za nabavke slične prirode.	Nalazi se u završnoj fazi sprovođenja.	Nalazi se u završnoj fazi sprovođenja.	Sprovedena je.
Preporuka 5: Služeći sa gornjom listom, primeniti konkurentski postupak sa pregovorima u slučaju da se otvoreni postupak ne može primeniti iz objektivno opravdanih razloga.	Nije primenjiva.	Nalazi se u završnoj fazi sprovođenja.	Nalazi se u završnoj fazi sprovođenja.
Preporuka 6: Za hitne nabavke, kada je neophodan pregovarački postupak bez objavljivanja, poslužiti se sa listom snabdevača kako bii	Nalazi se u završnoj fazi sprovođenja.	Nalazi se u završnoj fazi sprovođenja.	Sprovedena je.

pregovarački postupak obezbedio konkurenciju.			
---	--	--	--

Izveštaji o reviziji koji nemaju akcione planove

Za četiri izveštaja prikazana u nastavku, sa ukupno 52 preporuke, uopšte nisu izrađeni akcioni planovi. Ovi izveštaji obuhvataju oblasti sistema utvrđivanja tarifa za električnu energiju, toplotnu energiju i vodovod, upravljanje održavanjem javnih obrazovnih institucija, upravljanje javnim ugovorima o izgradnji i efektima podele tendera na lotove.

Tabela 6. Izveštaji revizije koji nemaju akcione planove

	<i>Izveštaj revizije</i>
1	<i>Sistem utvrđivanja tarifa za električnu energiju, toplotnu i vodovod</i>
2	<i>Upravljanje održavanjem javnih obrazovnih institucija</i>
3	<i>Upravljanje javnim ugovorima o izgradnji</i>
4	<i>Efekti podele tendera na lotove</i>

Nedostatak akcionih planova pokazuje da postoji hitna potreba za poboljšanjem u ovim oblastima, imajući u obzir na njihov značaj za efektivno i efikasno funkcionisanje javnih institucija i upravljanje državnim resursima.

Detaljnu analizu ova četiri revizorska izveštaja bez akcionih planova prikazalimo u poglavlju ispod.

4.3 1. Procena revidiranih institucija bez akcionih planova i evidentiranih promena

Revidirani subjekt nije ograničen samo na sprovođenje preporuka, već se može fokusirati na tretiranje problema na adekvatan način i rešavanje problema nakon razumnog perioda²².

Ovo poglavlje predstavlja procenu revidiranih subjekata koji nisu dostavili akcione planove, važan aspekt za obezbeđivanje sprovođenja preporuka. Iako je nedostatak akcionog plana problem i prepreka za razumevanje poboljšanja koja su napravljena, proces revizije je nastavljen i napravio je procenu trenutnog stanja subjekata. Nedostatak saradnje od nekih subjekata revizije predstavlja izazov u objektivnoj proceni poboljšanja.

Sistem utvrđivanja tarifa za električnu energiju, toplotnu i vodovod

Uprkos stalnim naporima od NKR, nije postignuto da se realizuje sastanak sa odgovarajućim predstavnicima energetske i vodne organizacije u vezi sa izveštajem "Sistem utvrđivanja tarifa za električnu energiju, toplotnu i vodovod". Revidirani subjekti bili su: Kancelarija Regulatora za energiju, Centralna toplana Termokos Priština, Centralna toplana Đakovica za tarife energije, dok za tarife za vodu Regulatorni autoritet za vodu pružaoci usluga RKV "Mitrovica", RKV "Hidrodrini" Peć i RKV "Hidroregioni Jugor" Prizren.

Od svih pomenutih institucija, održali smo sastanak samo sa RKV "Mitrovica". Budući da se preporuke adresiraju Regulatornom autoritetu vode, RKV "Mitrovica" nije imala nadležnost za eventualnu izmenu, štaviše nisu bili svesni da je takav izveštaj objavljen, to je zato što su celokupan menadžment kompanije bili mladi od vremena kada je izvršena revizija.

Kao rezultat nedostatka saradnje, nismo imali mogućnost da napravimo direktnu procenu kako bismo utvrdili da li je došlo do pozitivnih promena ili napretka u sprovođenju datih preporuka. Nedostatak saradnje i transparentnosti u ovom procesu čini tešku objektivnu procenu trenutnog stanja i postavlja ozbiljna pitanja o nivou institucionalnog angažmana u adresiranju pitanja evidentiranih revizijom.

Upravljanje održavanjem javnih obrazovnih institucija

Subjekti uključeni u ovoj reviziji gde smo ukupno dali 16 preporuka bili su: Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnologije, Agencija za hranu i veterinu (Sanitarna inspekcija) kao i opštine: Priština, Uroševac i Vučitrn.

Među promenama koje je MONT napravio nakon objavljivanja izveštaja, izradio je "Vodič o normama i standardima školskih zgrada", gde se u poglavlju 3.6 specifikuje deo održavanja. Takođe, tokom perioda pandemije, Ministarstvo je izradilo posebne dokumente koji su se vezali za čišćenje i dezinfekciju škola.

²² SNISA 3000 - 146 standard.

Opština Uroševac nam je dokazala o pozitivnim promenama vezanim za održavanje školskih objekata. Školska zgrada "GjonSerreçi" postala je deo Kulturnog nasleđa za privremenu zaštitu. Kao rezultat toga, učenici su se preselili u drugi školski objekat. Za obezbeđivanje kontinuiteta učenja, opština se angažovala da će se izgradnja novog školskog objekta završiti u najrazumnijem roku i da će učenici biti prebačeni u novi objekat.

Izazov za poboljšanje uslova za učenike je snabdevanje sa inventarom za škole. Jedna od novoizgrađenih škola nije uspeła da se funkcionalizuje kao rezultat neblagovremenog snabdevanja inventarom, to je zbog činjenice da centralizovani ugovori izazivaju probleme u snabdevanju.

Opština Vučitrn je preduzela konkretne korake za poboljšanje uslova u javnim školama, posebno u školi "NSŠ-1" koja je evidentirana kao dobar primer održavanja. Ove radnje su preduzete kao rezultat nalaza sanitarnog izveštaja i potrebe za infrastrukturnim poboljšanjima. U ovoj školi su realizovane investicije u tehnološku infrastrukturu, kao opremanje projektorima i uključivanje u opštinsku inicijativu za digitalizaciju škola, koja je uključivala laptopove i digitalne table. Takođe, NSŠ-1 se odlikuje dobrim ekološkim praksama kroz sistem klasifikacije i reciklaže otpada, odražavajući odgovoran i održiv pristup obrazovanju i životnoj sredini. Ovi podaci pokazuju jasan institucionalni angažman poboljšanju uslova učenika i nastave.

Opština Priština nam nije pružila dokaze u vezi sa promenama u školama. Zbog nedostatka dokaza pruženih od Opštine Priština, realizovali smo posetu u školi "Ismail Qemali" gde smo informisani da su od 2019. godine izvršene neke renovacije od Školske direkcije u saradnji sa Opštinskom direkcijom za obrazovanje. Ove intervencije uključuju renoviranje poda 2019. godine, intervencije u nekoliko sanitarnih čvorova, kao i renoviranje kupatila u novom školskom aneksu. Međutim, uprkos ovim poboljšanjima, objekat škole još uvek ne pruža adekvatne uslove za razvoj učenja. Ovo je posebno zabrinjavajuće u prizemlju (podrumu) škole, gde je postavljeno nekoliko učionica gde je hodnik bio prekriven vodom tokom naše posete.

U vezi sa preporukom namenjenoj Sanitarnoj inspekciji, koja je u vreme revizije radila u okviru Agencije za hranu i veterinu, procena njenog sprovođenja više nije merljiva, zbog institucionalnih promena koje su se desile u funkcionisanju ovog inspektorata. Trenutno su nadležnosti za sanitarne inspekcije prebačene sa AHV na Ministarstvo zdravlja, koje je preuzelo odgovornost za nadzor higijensko-sanitarnih uslova u javnim institucijama, uključujući škole.

Upravljanje javnim ugovorima o izgradnji

U ovu reviziju uključene su tri centralne institucije, za koje je dato ukupno osam preporuka: Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnologije, Ministarstvo javne uprave (nadalje MJU) i Ministarstvo kulture, omladine i sporta (nadalje MKOS).

MJU i MKOS su preduzeli konkretne korake za poboljšanje jasnoće memoranduma o razumevanju u saradnji sa drugim ministarstvima i opštinama, tokom perioda 2019-2024.

Pored toga, primećen je napredak u raskidu ugovora i izvršenju kazni protiv neodgovornih ekonomskih operatera, kao i u blagovremenoj realizaciji tehničkih prijema objekata.

Evidentirano je da su MJU i MKOS preduzeli konkretne korake za poboljšanje jasnoće memoranduma o razumevanju u saradnji sa drugim ministarstvima i opštinama tokom perioda 2019-2024. Štaviše, primećen je očigledan napredak u raskidu ugovora i sprovođenju kazni protiv neodgovornih ekonomskih operatera, kao i u blagovremenoj realizaciji tehničkih prijema objekata. Kao rezultat ovih mera, povećana je ugovorna odgovornost, poboljšana je efikasnost u upravljanju investicionim projektima i smanjen je rizik od zloupotrebe javnih fondova.

Što se tiče MONT-a, nije nam pružilo dokaze u vezi sa promenama. Međutim, u jednom intervjuu obavestili su nas da stanje ima pozitivne promene, počevši od promena u memorandumima, opremanju građevinskim dozvolama pre potpisivanja ugovora, kao i u slučaju kašnjenja u realizaciji radova, oni su počeli sa izvršenjem kazni.

Nacionalna kancelarija revizije procenjuje da su MJU i MKOS napravile značajne napretke u poboljšanju upravljanja javnim ugovorima i sprovođenju kazni. Međutim, MONT nije obezbedilo dovoljno dokaza za sprovođenje promena, iako je prijavilo pozitivnim poboljšanjima.

Efekti raspodele tendera na lotove

Opštine uključene u ovoj reviziji, gde su date ukupno pet preporuke, bile su: Mitrovica, Suva Reka, Vitina i Istok. Opština Suva Reka nije pružila dokaze ni nakon naših sastanaka i zahteva, dok sa Opštinom Vitina nije se uspelo održati sastanak. Sa druge strane, opštine Mitrovica i Istok su aplicirale na kontinuirani način nakon 2019. godine podelu tendera na lotove.

Opština Mitrovica je podelila tendere u lotove za različite ugovore, uključujući regulisanje školskih objekata, podeljenih u tri lotove, prevoz učenika u sedam lotova, snabdevanje lekovima za Centre porodične medicine, kao i održavanje letnje-zimskih puteva. U međuvremenu, Opština Istok je primenila podelu tendera na lotove za izgradnju ambulante u dva lota, održavanje administrativnih objekata u tri lota, kao i za održavanje i renoviranje različitih objekata.

Kao rezultat ovih mera, poboljšana je ugovorna odgovornost, povećana je efikasnost u upravljanju investicionim projektima i smanjen je rizik od zloupotrebe javnih fondova.

5. Zaključci

Nizak nivo sprovođenja preporuka revizije učinka odražava nedostatak institucionalnog angažmana i slabu odgovornost. Od 199 datih preporuka, samo 51 preporuka je sprovedeno ili 25%, dok 111 ili 55% preporuka još nije počelo sa sprovođenjem. Za 31 preporuka ili 16% njih, nije bilo moguće izvršiti procenu zbog nedostatka odgovora revidiranih subjekata odnosno ograničenja delokruga, dok je 6 preporuka ili 4% u procesu sprovođenja. Ovo stanje izaziva zabrinutost u vezi sa efikasnošću procesa revizije i njegovog stvarnog uticaja na javno upravljanje.

Nedostatak pisma - potvrde i akcionih planova je direktan pokazatelj nedostatka saradnje sa NKR-om, ali i nedostatak unutrašnjih funkcionalnih struktura za upravljanje i sprovođenje preporuka. Samo 12 od 36 revidiranih subjekata dostavilo je pisma-potvrde, dok je akcione planove za sprovođenje preporuka dostavljeno samo od 10 od njih. Četiri revizorska izveštaja nisu bila praćena nikakvim akcionim planom, dok je pet izveštaja imalo delimične planove o sprovođenju preporuka.

Iako su neke institucije zabeležile poboljšanja u svojim aktivnostima nakon revizije, ove promene nisu uvek direktan rezultat preporuka NKR-a. U nekim slučajevima, poboljšanja su došla kao rezultat unutrašnjih reformi, novih institucionalnih politika ili naknadnih budžetskih izdvajanja. Ova situacija čini teškim merenje stvarnog uticaja revizije učinka i pokazuje potrebu za jasnim sistemom povezivanja preporuka sa odgovarajućim radnjama.

Na pojedinačnom nivou izveštaja, nekoliko institucija je demonstriralo napredak tokom perioda 2019-2024., efektivnosprovođenje preporuka i značajna poboljšanja učinka. Izveštaji o "Bezbednosti hrane" i "Kontroli kvaliteta derivata" predstavljaju dobre prakse gde su revidirane institucije dostavile kompletne akcione planove i preduzele jasne korake za sprovođenje. Carina Kosova je poboljšala tehnološke opremekao deo sprovođenja preporuka, dok je Policija Kosova preduzela konkretne korake za povećanje bezbednosti u saobraćaju. Međutim, u značajnom delu institucija, proces sprovođenja nije mogao biti procenjen zbog nedostatka komunikacije i potrebne dokumentacije.

Rezultati procene jasno pokazuju da revidirane institucije nisu pokazale dovoljnu posvećenost u sprovođenju preporuka Nacionalne kancelarije revizije. Shodno tome, poruka koja namerava da se prenese kroz ovaj deo je potreba za većom posvećenošću i strukturiranijom saradnjom između revidiranih subjekata i Nacionalne kancelarije revizije. Ovo je od suštinskog značaja kako bi se obezbedilo da preporuke ne ostanu samo na papiru, već da se sprovedu u praksi, sa ciljem poboljšanja institucionalnog učinka i jačanja javne odgovornosti.

Prilog I. Motiv revizije, kriterijumi, pitanja, delokrug revizije i metodologija

Motiv revizije

Praćenje sprovođenja preporuka iz pojedinačnih izveštaja o reviziji učinka vrši se kroz posebne procene ili revizije, koje su poznate i kao "faza praćenja". Nakon ovog procesa, objavljeni su i rezultati sprovođenja preporuka.

Kroz revizije učinka, NKR je Skupštini i revidiranim subjektima pružila korisne preporuke za poboljšanje i povećanje isplativosti, efikasnosti i efektivnosti u važnim sektorima kao: javne finansije, životna sredina, sistemi informacionih tehnologija, javne nabavke. Preporuke za reviziju učinka obuhvatile su kako nivo centralne vlasti tako i one lokalne. Međutim, nivo sprovođenja preporuka ostaje nizak. Među razlozima za niskosprovođenje preporuka su i nedostatak formalnih procesa za pravilno i sistematsko praćenje akcionih planova za sprovođenje preporuka, kao i nedostatak odgovarajuće posvećenosti za njihov tretman, među glavnim uzrocima niskog nivoa sprovođenja preporuka. Takođe, nedostatak efikasnog nadzora od strane Vlade i nadzornih organa uticao je na budžetske organizacije da izbegnu njihovo punosprovođenje.

Pitanja revizije

Da bismo odgovorili na cilj revizije, formulisali smo pitanja i podpitanja u nastavku:

1 Da li su dostavljeni akcioni planovi o sprovođenju preporuka i da li su preporuke sprovedene od revidiranih subjekata?

1.1 Da li su blagovremeno dostavljene pisme potvrde i akcioni planovi o sprovođenju preporuka?

1.2 Da li su preduzete potrebne mere za sprovođenje preporuka revizije prema prioritetu utvrđenom u Akcionom planu?

2 Da li su preporuke postigle poboljšanje stanja u revidiranom subjektu?

2.1 Da li su revidirani subjekti sproveli promene kao odgovor na nalaze i preporuke revizije?

2.2 Kakvo je stanje u revidiranim subjektima nakon objavljivanja izveštaja o reviziji?

Kriterijumi revizije:

Da bismo to verifikovali, postavili smo sažete kriterijume:

- Nakon objavljivanja izveštaja o reviziji, revidirani subjekti treba da izrade akcione planove (aktivnosti) o sprovođenju datih preporuka i obezbede da se oni sprovode prema vremenskim rokovima specifikovanim u planu²³.
- U razumnom vremenskom periodu nakon objavljivanja izveštaja o reviziji učinka, revidirani subjekt mora obezbediti napredak u skladu sa obavezama iz akcionog plana²⁴.
- Revidirani subjekt mora uvesti u funkciji formalni mehanizam za adresiranje svake preporuke. Kroz ovaj mehanizam mora se obezbediti praćenje svake preporuke dok se adresiranje ne završi ili postigne rešenje problema²⁵.
- Revidirani subjekt nije ograničen samo na sprovođenje preporuka, već se može fokusirati na tretiranje problema na adekvatan način i rešavanje problema nakon razumnog perioda²⁶.

Metodologija revizije

Naš pristup ovoj naknadnoj reviziji će uključiti niz tehnika za dobijanje dokaza i bezbednosti naknadne revizije, one uključuju: upitnike dostavljene institucijama, intervjuisanje odgovarajućih službenika (po potrebi), analizu relevantnih dokumenata i potrebna testiranja. Konkretnije, fokusiraćemo se na:

- Analizu pisma potvrde i dostavljenih akcionih planova;
- Sastanke i intervjue sa odgovornim službenicima u institucijama koje nisu dostavile akcione planove;
- Sastanke i intervjue sa službenicima odgovornim u vezi sa upitnikom i preduzetim dokumentovanim radnjama entiteta;
- Izradu upitnika i analizu odgovora dobijenih iz dostavljenog upitnika putem kojeg nas odgovorne strane pismeno informišu o aktivnostima koje su preduzete za adresiranje problema prikazanih u izveštaju o reviziji;
- Analizu primljenih dokumenata/ dokaza koji dokazuju aktivnosti preduzete od strane subjekta za sprovođenje datih preporuka prema vremenskom roku utvrđenom u akcionom planu;
- Komunikaciju sa subjektima uključenim u revizije, telefonske pozive i potvrdne e-maile u vezi sa činjeničnim stanjem u subjektu;
- Posetu radi prikupljanja informacija u vezi sa preduzetim radnjama od revidiranog subjekta.

²³ Vodič za praćenje sprovođenja preporuka, NKR.

²⁴ SNISA 3200, strana 34/35.

²⁵ <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/9781119529132.ch14>.

²⁶ SNISA 3000 - 146 standard.

Delokrug i ograničenja ove revizije

Ova naknadna revizija imaće za osnov izveštaje o reviziji učinka objavljenih u 2019. godini. U sledećoj tabeli prikazane su institucije uključene u reviziju, podeljene prema izveštajima revizije objavljenih u ovoj godini.

U sledećoj tabeli prikazani su subjekti uključeni u reviziju za deset izveštaja o reviziji učinka.

Tabela 3. Izveštaji o reviziji i subjekti uključeni u reviziju

	<i>Izveštaj o reviziji</i>	<i>Revidirane institucije</i>
1	<i>Srednjoročni okvir rashoda 2018-2020. u sektoru obrazovanja i infrastrukture</i>	Ministarstvo finansija, Kancelarija Premijera i Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnologije
2	<i>Sistem utvrđivanja tarifa za električnu energiju, toplotnu i vodovod</i>	Regulatorni ured za energiju, Regulatorni autoritet za usluge vode, RKV Mitrovica, RKV "Hidroregjioni Jugor", RKV "Hidrodrini", Centralna toplana "Termokos" i Centralna toplana "Đakovica".
3	<i>Bezbednost u drumskom saobraćaju</i>	Policija Kosova, Ministarstvo infrastrukture i saobraćaja i opština Priština
4	<i>Bezbednost hrane - Studija slučaja: Proizvodi od mesa i kamena</i>	Agencija za hranu i veterinu, Regionalne kancelarije Mitrovice i Gnjilana, kao i inspeksijske tačke u Mitrovici i Prizrenu.
5	<i>Upravljanje održavanjem javnih obrazovnih institucija</i>	Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnologije, Agencija za hranu i veterinu i opštine: Priština, Uroševac i Vučitrn.
6	<i>Upravljanje javnim ugovorima o izgradnji</i>	Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnologije, Ministarstvo javne uprave i Ministarstvo kulture, omladine i sporta
7	<i>Sistem kontrole i nadzora kvaliteta derivata</i>	Ministarstvo trgovine i industrije, Inspektorat i Carina Kosova
8	<i>Efekti podele tendera na lotove</i>	Opštine: Mitrovica, Suva Reka, Vitina i Istok
9	<i>Proces upravljanja grantovima i subvencijama u sektoru poljoprivrede</i>	Kancelarija Premijera, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja, opštine Priština, Prizren i Uroševac
10	<i>Nabavke po pregovaračkom postupku bez objavljivanja obaveštenja o ugovoru</i>	Carina Kosova - Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnologije kao i Sekretarijat Centralne izborne komisije

Tri od izveštaja objavljena u 2019. godini neće biti uzorak revizije. 1. Projekti finansirani iz DEMOS 2019. grantova" neće biti uzorak, jer je saradnja sa Helvetas/DEMOS-om u

kontinuitetu od 2018. do danas, a revizije se obavljaju svake godine. 2. Razvoj kapaciteta u procesu kreiranja i koordinacije politika neće biti uzorak, jer je projekat u Kancelariji premijera završen, dakle nema šta da se proceni i prijavi 3. "Analiza/Pokazatelji učinka za nivo lokalne samouprave za 2018. godinu", ovaj dokument je objavljen u 2019. godini kao analiza u vezi sa opštinskim pokazateljima učinka i ne postoje preporuke koje se mogu proceniti kao u uobičajenim izveštajima o učinku.

NKR je tokom obavljanja revizije imao ograničen delokrug za izveštaje: Sistem utvrđivanja tarifa za električnu energiju, toplotnu i onih vodovoda, Proces upravljanja grantovima i subvencijama u sektoru poljoprivrede i Efekti raspodele tendera u lotove. Ovo ograničenje uključivalo je 31 preporuka ili 16% preporuka izdanih u 2019. godini koje nisu uspele da se procene.

Tabela 4: Izveštaji o reviziji i broj subjekata po nivoima

Br.	Revizije učinka	Subjekti	CN	LN	ON
1	Srednjoročni okvir rashoda 2018-2020. u sektoru obrazovanja i infrastrukture	3	3		
2	Sistem utvrđivanja tarifa za električnu energiju, toplotnu i onih vodovoda	7	2		5
3	Bezbednost u drumskom saobraćaju	3	2	1	
4	Bezbednost hrane - Studija slučaja: Proizvodi od mesa i kamena	5	1	4	
5	Upravljanje održavanjem javnih obrazovnih institucija	5	2	3	
6	Upravljanje javnim ugovorima o izgradnji	3	3		
7	Sistem kontrole i nadzora kvaliteta derivata	2	2		
8	Efekti podele tendera na lotove	4		4	
9	Proces upravljanja grantovima i subvencijama u sektoru poljoprivrede	5	2	3	
10	Nabavke po pregovaračkom postupku bez objavljivanja obaveštenja o ugovoru	4	4		

Za procenjivanje broja sprovedenih preporuka, odabrali smo 10 od 13 objavljenih izveštaja. Broj subjekata koji će biti uključeni u proces procene sprovođenja preporuka revizije je 41, od kojih su 21 centralne institucije (Ministarstvo i podređene agencije), 15 opština i pet javna preduzeća.

Opis sistema i relevantni akteri

Praćenje preporuka i izveštavanje o rezultatima njihovog sprovođenja regulisano je Vodičemo praćenju preporuka za reviziju učinka. Ovaj dokument služi kao priručnik koji treba slediti za praćenje preporuka revizije učinka, postavljajući standarde i korake za održivo i organizovano izveštavanje.

Odgovornost za praćenje preporuka revizije i izveštavanje o rezultatima sprovođenja pripada rukovodiocu tima za reviziju ili drugom službeniku NKR-a, imenovanog od direktora Odeljenja za reviziju u koordinaciji sa Generalnim revizorom i u skladu sa godišnjim planom revizije. Ovaj proces je ključni deo u obezbeđivanju uticaja i efektivnosti datih preporuka revizije.

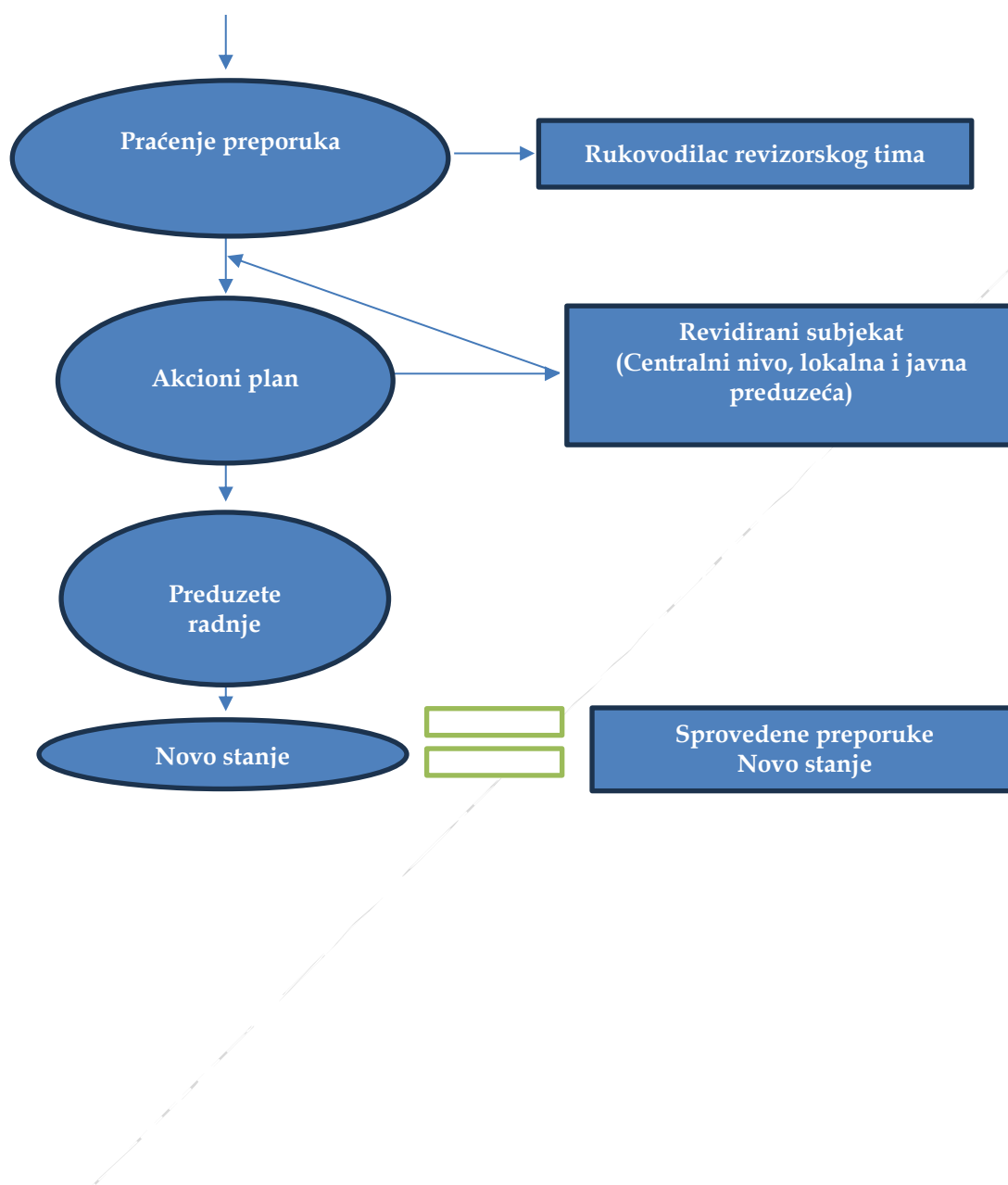
Revizorski tim zadužen za praćenje i izveštavanje o rezultatima sprovođenja preporuka, pored rada u entitetima na praćenju preporuka, sarađuje i sa Odeljenjem za komunikacije i službenikom za vezu sa Skupštinom Republike Kosova. Ova koordinacija obezbeđuje tačno davanje podataka o revidiranim izveštajima, bilo u parlamentarnim komisijama ili u Skupštini od poslanika. Ova aktivnost obezbeđuje informisanje u vezi sa značajem revizije i dodatnoj odgovornosti za implementaciju preporuka od entiteta revizije.

Tokom 2019. godine u Komisiji za nadzor nad javnim finansijama je razmotreno ukupno 36 izveštaja o reviziji NKR-a, od kojih je 10 preporučeno za razmatranje na plenarnoj sednici Skupštine. Iz izveštaja divizije za učinak razmotren je izveštaj o reviziji: *"Proces upravljanja grantovima i subvencijama u sektoru poljoprivrede"*.

Budući da period objavljivanja izveštaja za 2019. godinu korespondira pandemijskoj godini, to je razlog zašto od ukupno 130 izveštaja dostavljenih Skupštini Republike Kosova, razmotreno je samo 37 od njih u parlamentarnoj komisiji.

Korake koje treba slediti u naknadnoj reviziji prikazani su na dijagramu broj 1.

Dijagram 1 Proces naknadne revizije

Prilog II. Tabela sa preporukama za koje nismo dobili odgovor/ograničenje delokruga

	Preporuke	Odgovorni subjekat	Status preporuke
<i>Sistem utvrđivanja tarifa za električnu energiju, toplotnu i onih vodovoda</i>	U saradnji sa odgovarajućim institucijama, da identifikuju potrošače koji žive od socijalne pomoći, a preko odgovarajućeg organa da im plati troškove za usluge vode i toplotne energije.	Vlada Republike Kosova	Nismo dobili odgovor
	Da se utvrde nosioci troškova vodosnabdevanja za objekte bogoslužjenja i u saradnji sa relevantnim institucijama da se nadoknadi vrednost troškova.	Vlada Republike Kosova	Nismo dobili odgovor
	Obezbediti da se sprovedu niže kvote tarifa električne energije za ekološki ugrožena područja kako bi se eliminisao nepravedni teret za građane ovih područja.	Vlada Republike Kosova	Nismo dobili odgovor
	Računi potraživanja na ime potrošača koji žive od socijalne pomoći i koji moraju biti nadoknađeni od odgovarajućih institucija, da se ne uključe u ukupnu vrednost lošeg duga.	Preporuke za Regulatorne autoritete	Nismo dobili odgovor
	Fiksna tarifa za javne usluge da se uključi u tarifnu strukturu u slučajevima kada se, na osnovu dobro dokumentovanih preliminarne analiza, smatra razumnom.	Preporuke za Regulatorne autoritete	Nismo dobili odgovor
	Obezbediti sveobuhvatno učešće u javnim konsultacijama svih zainteresovanih strana i sa posebnim fokusom na učešće građana ujedno širenjem konsultacija putem elektronskih medija.	Preporuke za Regulatorne autoritete	Nismo dobili odgovor
	Pojednostaviti nacрте izveštaja o maksimalno dozvoljenim prihodima objavljenim za javne konsultacije u cilju boljeg razumevanja potrošača- šira javnost kojoj je namenjena javna konsultacija.	Preporuke za Regulatorne autoritete	Nismo dobili odgovor
	Odobranje gubitaka kompanija pružalaca usluga da bude bazirano na jedinstvenoj metodologiji tokom procesa postavljanja tarifa i da budu bazirane na dokumentovanim analizama, sa ciljem da bi finansijski teret bio uravnotežen tokom godina.	Preporuke za Regulatorne autoritete	Nismo dobili odgovor
	Nivo odobrenih gubitaka treba da ima elemente ciljeva podsticaja kao motivacione mehanizme za poboljšanje učinkovitosti kompanija pružalaca usluga u pravcu smanjenja gubitaka.	Preporuke za Regulatorne autoritete	Nismo dobili odgovor
	Odobranje kapitalnih investicija finansiranih kroz tarife da bude dobro analizirano, ciljajući konkretne rezultate u proširenju usluga, takođe i u smanjenju tehničkih gubitaka.	Preporuke za Regulatorne autoritete	Nismo dobili odgovor

RAVrazmotriti izračunavanje veleprodajnih troškova tretirane vode sa posebnim naglaskom na troškove distribucije kako bi se postiglo utvrđivanje tačnije tarife.	Preporuke za Regulatorne autoritete	Nismo dobili odgovor
Tarife za usluge vodovoda i toplotne energije izračunati na osnovu potrošnje usluga merenih kalibriranim brojlama.	Preporuke za Regulatorne autoritete	Nismo dobili odgovor
Izraditi uredbe koje utvrđuju količine i prirodu kapitalnih investicija finansiranih kroz tarifa koje su prihvatljive i bazirane na analize, imajući u obzir vrednost postojećih imovina i potrebu za povećanje baze imovina.	Preporuke za Regulatorne autoritete	Nismo dobili odgovor
Odobriti nivo olakšica za loše dugove električne i toplotne energije u tarifnoj strukturi, imajući u obzir nivo učešća lošeg duga u trenutnim računima potraživanja.	Preporuke za Regulatorne autoritete	Nismo dobili odgovor
Odobranje kapitalnih investicija putem tarife vršiti se samo u situacijama kada postoji jasno pojašnjenje i kada su iscrpljene sve mogućnosti finansiranja iz akumulirane/generisane dobiti, finansiranje starih imovina iz troškova amortizacije ili iz drugih fondova kojima kompanija može imati pristup.	Preporuke za Regulatorne autoritete	Nismo dobili odgovor
Svi odobreni troškovi da imaju priložene odgovarajuće dokaze koji dokumentuju izvršenu investiciju, kao i potrebu za tim investicijama.	Preporuke za Regulatorne autoritete	Nismo dobili odgovor
Regulatorne kancelarije da stvore jasnu podelu imovina finansiranih putem donacija i imovina finansiranih iz sopstvenih izvora stvarajući stope dok se sopstvene imovine mogu povećati tokom regulatornog procesa.	Preporuke za Regulatorne autoritete	Nismo dobili odgovor

Troškovi amortizacijetrebaju seizračunavati samo na neto vrednost postojeće imovine, koja je u funkciji za generisanje usluga i treba ih uzeti u obzir samo za održavanje, odnosno zamenu starih imovina.	Preporuke za Regulatorne autoritete	Nismo dobili odgovor
Još jednom analizirati opravdanost odluke o odobravanju kapitalnih investicija kroz tarife za izgradnju novog objekta direkcije i uprave CT "Termokos".	Preporuke za Regulatorne autoritete	Nismo dobili odgovor
Regulatorni autoriteti da vode računa da profit realizovan od kompanije pružaoci javnih usluga ne bude veći od odobrenog profita - dozvoljenog povratka na regulisanu bazu imovine.	Preporuke za Regulatorne autoritete	Nismo dobili odgovor
RUE pobrinuti se da se troškovi koji nemaju jasno opravdanje i primenljivost u procesu pružanja usluga ne odobre. Troškovi koji su priloženi tarifama u prošlosti, kao slučaj mazuta iz ove revizije i koji se realno nisu dogodili, u budućim regulisanjima, potrošači nadoknaditi u ukupnoj vrednosti koju su platili za ove nenastale troškove.	Preporuke za Regulatorne autoritete	Nismo dobili odgovor
Regulatorne kancelarije da ne odobravaju povećanje troškova osoblja sa neosnovanim i dobro argumentovanim opravdanjima koja povećavaju tarife za usluge.	Preporuke za Regulatorne autoritete	Nismo dobili odgovor
Regulatorne kancelarije tokom tarifnih razmatranja primeniti stope inflacije na osnovu odgovarajućih analiza od odgovarajućih institucija koje odražavaju stopu inflacije u zemlji, odnosno argumentovana pojašnjenja ako su radnje različite.	Preporuke za Regulatorne autoritete	Nismo dobili odgovor
Utvrđiti uloge i odgovornosti korisnika za aplikacije koje se koriste za procenu grantova i subvencija i omogućavanje pristupa prema utvrđenim odgovornostima; i	Preporuke za ARP	Nismo dobili odgovor
Da izradi planove za ex-post kontrole procenjujući rizike prema merama utvrđenim u programu, kao i da izvrši post-investicione kontrole kako bi se procenilo postizanje rezultata od korisnika fondova za sektor poljoprivrede.	Preporuke za ARP	Nismo dobili odgovor

*Proces upravljanja
grantovima i
subvencijama u sektoru
poljoprivrede*

Da razviju analizu tržišta za identifikaciju relevantnih EO-a, da prikupe informacije o stanju na tržištu, kategorizirajući EO u mala, srednja i velika preduzeća. Tako, AU moraju obezbediti dovoljno informacija na kojima će bazirati odluku o podeli tendera na lotove ili da razviju nepodeljene tendere. Dokumentovati odluku o podeli tendera na lotove, uključujući ciljeve koje AU nameravaju postići;	Preporuke za opštinu Vitina	Nismo dobili odgovor
Ograničenja na tenderu da se postave na osnovu preliminarne analize kako se ne bi ograničila konkurencija ili povećale cene;	Preporuke za opštinu Vitina	Nismo dobili odgovor
Analizirati efekte aktivnosti nabavke podeljene u lotove, jasno specifikujući koji su ciljevi podele tendera u potpunosti postignuti, delimično ili uopšte nisu postignuti. Lekcije izvučene iz analize efekata nabavke treba koristiti za buduće nabavke.	Preporuke za opštinu Vitina	Nismo dobili odgovor
Dizajnirati tendere na takav način da se postignu nameravani ciljevi. Da se uzmu u obzir sve moguće scenarije, na osnovu informacija koje proizilaze iz analize tržišta, pre nego što se donese odluka o vrsti ograničenja (ako je primenljivo) koje će se primenjivati na svaki tender podeljenu lotove; i	Preporuke za opštinu Vitina	Nismo dobili odgovor
Za postizanje cilja efikasnosti u sprovođenju projekata, opštine da obezbede dovoljno fondova koji pokrivaju ukupnu vrednost projekta, pre nego što započnu aktivnost nabavke.	Preporuke za opštinu Vitina	Nismo dobili odgovor

Nacionalna Kancelarija Revizije
Naselje Arbëria
Ul. Ahmet Krasniqi, 210
10000 Priština
Republika Kosovo